

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ РИНКІВ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

О. А. Немченко, А. В. Бєліченко

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

economica@ukr.net

Фармацевтичний ринок (ФР) будь якої держави, незалежно від її політичного та організаційно-економічного устрою належить до соціально орієнтованої структури макроекономічного комплексу країни. Ефективна реалізація соціальної функції ФР потребує дотримання у виконанні цілого комплексу вимог, серед яких фінансова стабільність в країні займає лікуючу позицію. Враховуючи значну залежність вітчизняного ФР від імпорту фармацевтичної продукції та вкрай нестабільну ситуацію, що склалась в останній час на фінансовому ринку, метою дослідження стало визначення тенденцій розвитку ФР різних країн світу, що мають особливу актуальність. Об'єктами досліджень стали дані провідних аналітико-інформаційних компаній, що спеціалізуються на дослідженнях світового та національних ФР. В дослідженнях використовувався історичний, порівняльний, логічний, статистичний та методи маркетингового аналізу товарних ринків. Статистична обробка даних здійснювалася за допомогою табличного процесору Microsoft Office Excel 2010.

За результатами систематизації даних спеціальної літератури можна стверджувати, що незважаючи на негативний вплив процесів глобалізації та перманентної фінансової кризи світовий ФР характеризується постійним зростанням, однак темпи його росту мають складний характер розвитку. Так, упродовж 1998-2012 рр. найвищі показники темпів (ланцюгового) зростання обсягу світового ФР спостерігався у 2013 р. та дорівнював 16,4%, а найнижчий за даними 2012 р. – 2,5%. На фоні нерівномірного зниження темпів зростання світового ФР, що спостерігався упродовж 2003-2013 р. мало місце різке збільшення обсягів продажів ЛЗ та товарів аптечного асортименту в світі за даними 2007 р. (темпері росту 10,9%). Вже у наступному 2008 р. значення темпів росту світо-

вого ФР дорівнювало значенню 6,4%. Розраховане нами середнє значення темпів за період, що досліджувався складав 8,1%. За оцінкою фахівців, у продовж 2014-2017 рр. очікується збільшення обсягів продажів на світовому ФР на 4-5%. Прогнозований обсяг світового ФР у 2017 рр. може досягти позначки 1,226 трлн. дол. США. За результатами досліджень аналітичної компанії «IMS Institute for Healthcare Informatics» вже у 2014 р. обсяг світового ФР досяг відмітки 1 трлн. дол. США.

До основних національних ФР світу відносять ринки 14 країн світу. Це – США, Канада, Німеччина, Франція, Італія, Іспанія, Японія, Китай, Бразилія, Мексика, Венесуела, Аргентина, Австралія, Нова Зеландія. Все більшого значення у розвитку світового ФР стали набувати регіональні ринки країн пострадянського простору, зокрема Росії, України та Казахстану. У країнах з розвинутою економікою (Північної Америки, Західної Європи, Японії) зростання ФР у 2014-2017 рр. може дорівнювати 1–4%, а у тих країнах, що характеризуються стабільним економічним зростанням (країни Латинської Америки, Китай, Бразилія, Туреччина, Росія і та ін.) майже 10–13%.

Встановлено, що у 2012 р. (останні показники, що представлені у відкритому інформаційному просторі) зростання обсягів національних ФР за різними географічними зонами коливались у досить значному інтервалі значень від – 1% до 20%, а саме: Північна Америка – приріст обсягів, у порівнянні з даними попереднього періоду (+ 1%); Європа – (– 1%); Японія – (+4%); Китай – (+20%); Індія – (+13%); Латинська Америка – (+19%); Австралія, Нова Зеландія – (+6%).

Найбільший показник зростання обсягів продажів ЛЗ серед країн світу був характерний для Венесуели (47%), а найнижчий – 8% для Іспанії. Лідируючі позиції за темпами зростання обсягів національних ФР Венесуела, де споживання ЛЗ та товарів аптечного асортименту на одного жителя дорівнює 194 дол. США, займає завдяки активному розвитку ринку генеричних препаратів за умов активного зростання питомої ваги міського населення. Досить високий темп приросту продажів ЛЗ та товарів аптечного асортименту спостерігається також в Китаї, Бразилії, Аргентині. Це, так звані ринки країн, що розвиваються, I-II рівня за класифікацією «IMS Institute for Healthcare Informatics». Вважається-

ся, що це найбільш перспективні національні ФР світу, на яких очікується зростання обсягів продажів у 2014-2015 рр. у діапазоні значень від 11 до 16%. Так, наприклад, за даними 2010 р. внесок зазначених країн у середньорічний приріст обсягів світового ФР дорівнювало 51% (країни, що розвиваються, I рівня) та 22% (II рівня). Для США, Канади, Мексики, Італії та Франції темпи приросту показників обсягу ФР за даними 2012 р. не досягли значення у 5%, наприклад, в Іспанії ринок практичного не змінився. Слід зазначити, що більше половини (59 %) світових продажів ЛЗ та товарів аптечного асортименту припадало на американський (239,4 млрд. дол. США) та японський (102,1 млрд. дол. США) національний ФР. Враховуючи результати проведених досліджень, а також дані спеціальної літератури нами визначені основні фактори, які обумовлюють значне зростання обсягів продажів на національних ФР країн, що розвиваються, до яких насамперед, можна віднести й Україну. Це, насамперед: подальше старіння населення; зміни у структурі продажів ЛЗ внаслідок розвитку тенденцій до споживання більш дорогих ЛЗ, що у свою чергу обумовлено підвищенням рівня доходів населення (Китай, Індія, Росія, Румунія, Чехія, Литва, Румунія, Болгарія); посилення впливу техногенних факторів на стан здоров'я працездатного населення країн, збільшення показників захворюваності; підвищення рівня діагностичного обслуговування населення; послаблення патентного захисту, завдяки чому значно збільшиться споживання препаратів-генериків, які традиційно у зазначених країнах займають лідируючі позиції у продажах, на відміну, наприклад, від США, Канади, Японії та окремих скандинавських країн.